

Bergen og Nordlandshandelen

Et skjebne-fellesskap

Helt siden Olav Kyrre grunnla Bergen i år 1070, har Bergen hatt en utstrakt samhandel med Nord-Norge. Bergen ble etter hvert en internasjonal by med handel med Island, Skotter, Engelmenn, Hollendere, Tyskere og andre. Man innførte særlig korn og salt, men også tøyer, øl og andre vare i bytte mot fisk, tørrfisk og klippfisk, tran, rogn og pelsverk, narval- og hvalrosstenner. De siste varene kom fra Island og Grønland. I høymiddelalderen, rundt 1300 var Norgesvelde på sitt største i utstrekning, med Island, Grønland, Færøyene, Orknøyene og deler av Sverige. Da var Bergen både det politiske og religiøse sentrum i Norge, med kongene Håkon Håkonson, Magnus Lagerbøter og Erik Magnusson

Men i 1349 kom svartedøden som herjet i store deler av Europa, i Norge omkom over halvparten av befolkningen, og Bergen ble hardt rammet. Hovedstaden ble flyttet til Oslo. Norge kom under dansk styre og tyskerne, gjennom Hansaen, tok over mye av handelen i Bergen. Etter en kongelig forordning i 1384 fikk ikke utlendinger adgang til å seile nord for Bergen. Da måtte nordlendingene ta skjeen i egne hender, der ble bygget gode havgående jekter, særlig i Beiarn på Helglandskysten, hvor samer bygde jekter i furu. Materialet var ikke så godt, der gikk fort mark i furuen, så de varte bare i 20-30 år. Det var embetsmenn, prester og storkjøpmenn, som hadde råd til å eie en jekt, så fikk de fiskere til mannskap.

En god jekteskipper, som fikk dobbel betaling, hadde stort ansvar for båten og lasten, og var den som forhandlet med tyskerne på Bryggen eller med bergenskjøpmennene. Tyskerne kunne gi bedre kreditter. Jektene kom to ganger i året til Bergen, i mai og i september og byttet tørrfisk, rogn og tran samt pelsverk etc mot korn og salt, tøyer og etter hvert andre kolonialvarer som kaffe, te, krydderier etc. Jektefarten pågikk i 500 år frem til 1880-årene da dampskipene kom og overtok etter jektefarten. Jektene kunne bruke flere uker fra Nord-Norge til Bergen, men ved god bøl og ingen stopp underveis kunne turen gjøres på 2-3 dager. I Bergen lå Hansakoggene som kunne ta store laster. De brukte ofte 2 uker opp til Bergen fra Lubeck og andre Hansabyer, og brakte med seg korn, salt, øl, tøyer og andre ting. Bergen var et av 3 Hansakontorer i Europa, ved siden av London og Brugge. I tillegg var der mange andre handelsstasjoner som Reval i Estland, Novgorod i Russland, Visby på Gotland etc. etc. I året 1300 var der ca 9000 innbyggere i Bergen, Den største byen i Norden, hvorav ca. 1000 tyskere, alle ungkarer. På den tiden hadde Bergen 13 kirker og 3 klostre. Tyskerne på Bryggen var ikke integrert i det norske samfunnet, slik som i andre byer, Stockholm, Reval etc. men levde sitt eget liv. Det Hanseatiske kontor på Bryggen ble nedlagt i 1754 og Det Norske kontor ble opprettet. Tyskerne hadde kjøpt opp alle gårdene på Bryggen men ikke grunnen. Nå fikk Bergenskjøpmennene kjøpe gårdene tilbake.

I rekkefølgen i Nord-Norge må alle jektbildene komme sammen etter hverandre. Det gjelder mitt Skaribilde, Holmboebilde og Holckbilde. Mens det fine andre jektbilde av Skari med full last må beskjæres mye, kun selve jekten, ikke fjell og i lite format, bare som eksempel. Etter jektene kommer Hestmanden og når de kommer nd til Byfjorden må bildet utenfor døren her, som Espen tok bilde av komme med, deretter utdrag fra Dreiers bilde to fullastede jekter på vei inn til havnen og så Det store Søvigbilde med jekter inn til havnen.